

פתיחה לפרק "איך צדין"

"לאמר מתי יעבר החדש ונשפיר שְׁכָר וְהִשְׁפַּת
וְנִקְתָּהָ קָר" (עמוס ח. ה)

ובדיקתם של בעלי חיים לפני השחיטה. שאלה זו מתחדדת כאשר מדובר בהכנתו של בכור בהמה טהורה שנפל בו מום. בכור כזה (שהפך להיות כחולין, וכרכוש הכהן) אומנם ראוי לאכילה ביום טוב. אולם השאלה היא, האם מעשי הבדיקה וההכשרה שלו נכללים בין הדברים המותרים כשלעצמם ביום טוב, או שמא יש לראות בפעולה זו מעשה-בית-דין האסור משום שבות בחג.

נשא מרכזי אחר הוא ביחס לקניית מצרזר אוכל. משא ומתן מסחרי נאסר ביום טוב כדרך שנאסר בשבת. שכן אף שהמסחר איננו מלאכה כשלעצמו, הוא גורם למלאכות רבות הנעשות מחמתו. וסייג זה לאסור מסחר בשבת ובחג נזכר כבר בדברי הנביאים. והשאלה היא, האם אפשר למצוא דרך שיוכל אדם לקחת דברים, אם מבית חבירו או מחנותו של חנווני, בלא שיהא בכך איסור משא ומתן ביום טוב. בעיות אלה והקרובות להן הן הבעיות העיקריות הנדונות בפרק זה.

בין מלאכות אוכל נפש שהותרו ביום טוב לא הותרו אלא מלאכות הסמוכות לאכילה: אפייה, בישול ושחיטה. אבל המלאכות המקדימות להן, אף על פי שהן לצורך אוכל נפש – לא הותרו.

בפרק זה נידונים שני נושאים עיקריים הקשורים במידה זו או אחרת בהכנת בשר לאכילה, וביתר דיוק – במלאכות המקדימות אותה. נושא אחד הוא ציד בעלי חיים לצורך אכילה. מלאכת הציד עצמה איננה בכלל המלאכות המותרות ביום טוב, אלא שאיסור הציד צריך בירור, כיצד בדיוק תוגדר מלאכת הציד בהקשר זה. שכן מצד מסוים אפשר לומר שכל תפישת בעל חיים ונטילתו ממקום גידולו הרי היא במידה ידועה בגדר ציד. ומשום כך יש צורך לברר באלו מקרים נחשבת לכידה כזו בגדר ציד, ומתי היא נחשבת כמעשה אחיזה בלבד של בעל חיים המיועד לשחיטה ולאכילה.

וכשם שקיימת בעיה ביחס לתפישתם של בעלי חיים, יש מקום לבירור מקביל בדבר הכנתם